

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวความคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง ทักษะคิดของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในเขตภาคเหนือตอนบนต่อการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ ผู้ศึกษาได้ศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและแนวคิด

ในการศึกษาเรื่องนี้ มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ (Attitudes) (ปกัสสร อินทโสทธิ, 2548)

ทัศนคติเป็นเรื่องของความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อของเราต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จะเกิดขึ้นเมื่อเรารับรู้หรือประเมินผู้คน เหตุการณ์ในสังคม จะเกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้ นั้น โดยส่งผลต่อความคิดและปฏิกิริยาในใจของเรา ดังนั้นทัศนคติจึงเป็นพฤติกรรมภายนอกที่สังเกตได้ หรือพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน

1.1 ทัศนคติมียองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ

1) องค์ประกอบทางด้านความเข้าใจ (Cognitive component) เป็นส่วนที่แสดงถึงความรู้ (Knowledge) การรับรู้ (Perception) และความเชื่อ (Beliefs) ที่มีต่อความคิดหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนของความเข้าใจเป็นส่วนประกอบแรก ซึ่งเกิดจากการผสมกับประสบการณ์โดยตรงต่อทัศนคติและข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหลายแหล่งข้อมูล ความรู้และผลกระทบต่อการรับรู้นี้จะกำหนดความเชื่อซึ่งหมายถึง สภาพด้านจิตใจที่สะท้อนความรู้เฉพาะอย่างของบุคคลและมีการประเมินผลเกี่ยวกับความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นส่วนที่สะท้อนถึงอารมณ์ (Emotion) หรือความรู้สึก (Feeling) ที่มีต่อความคิดหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สภาพอารมณ์จะสามารถเพิ่มประสบการณ์ด้านบวก (Positive) หรือด้านลบ (Negative) ซึ่งประสบการณ์จะมีผลกระทบด้านจิตใจ วิธีปฏิบัติที่ใช่วัดการประเมินผลอาศัยเกณฑ์การให้คะแนนความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ ดีหรือไม่ดี เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

3) องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavior Component) เป็นส่วนที่สะท้อนถึงความน่าจะเป็นหรือแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรม การปฏิบัติ หรือปฏิกิริยา ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งต่อทัศนคติที่มีต่อสิ่งหนึ่ง

1.2 ลักษณะของทัศนคติ มีลักษณะที่สำคัญดังนี้

- 1) ทัศนคติ เกิดจากประสบการณ์ สิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัว บุคคล การอบรมเลี้ยงดู การเรียนรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดทัศนคติแม้ว่าประสบการณ์ที่เหมือนกันก็จะมีทัศนคติที่แตกต่างกันได้ ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น
- 2) ทัศนคติ เป็นการเตรียมความพร้อมภายในจิตใจมากกว่าภายนอกที่จะสังเกตได้ สถานะความพร้อมที่จะตอบสนองมีลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่ชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับและจะเกี่ยวเนื่องกับอารมณ์ด้วย เป็นสิ่งที่อธิบายไม่ค่อยจะได้และไม่มีเหตุผล
- 3) ทัศนคติ มีทิศทางของการประเมิน ทิศทางของการประเมินคือลักษณะของความรู้สึกหรือประเมินว่า ชอบ พอใจ เห็นด้วย ก็คือทิศทางที่ดี เรียกว่าเป็นทิศทางในทางบวกและถ้าประเมินออกมาไม่ดี เช่น ไม่ชอบ ไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย ก็มีทิศทางในทางลบ ทัศนคติในทางลบไม่ได้หมายความว่าไม่ควรมีทัศนคตินั้น แต่เป็นเพียงความรู้สึกในทางไม่ดี เช่น ทัศนคติในทางลบต่อการคดโกง ต่อการเล่นพนัน การมีทัศนคติในทางบวกก็ไม่ได้หมายความว่าถึงทัศนคติที่ดีและพึงปรารถนา เช่น ทัศนคติทางบวกต่อการ โทก การสูบบุหรี่ เป็นต้น
- 4) ทัศนคติ มีความเข้ม คือ มีปริมาณมากน้อยของความรู้สึก ถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างมากแสดงว่ามีความเข้มสูง ถ้าไม่ชอบเลยหรือเกลียดที่สุดก็แสดงว่ามีความเข้มสูงไปอีกทางหนึ่ง
- 5) ทัศนคติ มีความคงทน เป็นสิ่งที่บุคคลยึดมั่นหรือถือมั่นและมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนๆ นั้น การยึดมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทำให้การเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกิดขึ้นได้ยาก
- 6) ทัศนคติ มีทั้งพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน เป็นสภาวะทางจิตใจซึ่งหากไม่ได้แสดงออกก็ไม่สามารถรู้ได้ว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติอย่างไรต่อเรื่องนั้น ทัศนคติที่เป็นพฤติกรรมภายนอกจะแสดงออกเนื่องจากถูกกระตุ้นและการกระตุ้นนี้ยังมีสาเหตุอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย เช่น บุคคลแสดงความไม่ชอบด้วยการดูคำคนอื่น นอกจากไม่ชอบคนนั้นแล้ว อาจเป็นเพราะถูกทำทายนก่อน
- 7) ทัศนคติ จะต้องมึสิ่งเร้าจึงจะมีการตอบสนองขึ้น แต่ก็ไม่จำเป็นว่าทัศนคติที่แสดงจากพฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอกจะต้องตรงกัน เพราะก่อนแสดงออก บุคคลนั้นปรับปรุงให้เหมาะสมกับปทัสสถานของสังคม แล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก

1.3 การวัดทัศนคติ

เนื่องจากทัศนคติค่อนข้างไปทางนามธรรมมากกว่ารูปธรรม เป็นความรู้สึก ความเชื่อของบุคคลซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง การวัดทัศนคติจึงไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จากแนวโน้มของบุคคลที่แสดงออกทางภาษา และวัดในรูปของความเห็น การวัดทัศนคติของบุคคลอาจทำได้ดังนี้

- 1) ใช้วิธีการสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เช่น สังเกตพฤติกรรมของผู้ที่พูดภาษาอังกฤษบ่อย ๆ อ่านและฟังเทปภาษาอังกฤษเสมอ อาจสรุปได้ว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ
- 2) ใช้วิธีการสัมภาษณ์ การวัดทัศนคติวิธีนี้เป็นการสัมภาษณ์และการสนทนากัน ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นทัศนคติของผู้ถูกสัมภาษณ์หรือคู่สนทนาได้
- 3) ใช้วิธีให้ตอบแบบสอบถาม การวัดทัศนคตินอกจากใช้วิธีการสังเกตแล้ว อาจใช้วิธีให้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายแบบ

1.4 แบบวัดหรือเครื่องมือการวัดทัศนคติ ประกอบด้วย

นักจิตวิทยานิยมใช้กันมักอยู่ในรูปของแบบสอบถาม หรือแบบสำรวจที่เรียกว่าแบบวัดทางทัศนคติในการวัดนั้นควรมีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

- 1) การศึกษาทัศนคติ เป็นการศึกษาความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะคงเส้นคงวา หรืออย่างน้อยก็เป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่จะไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง
- 2) ทัศนคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดได้หรือสังเกตได้โดยตรง การวัดทัศนคติจึงเป็นการวัดทางอ้อม จากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออกหรือพฤติกรรมที่มีแบบแผนคงที่
- 3) การศึกษาทัศนคติของบุคคลมิใช่แค่เป็นการศึกษาทิศทางทัศนคติของบุคคลเท่านั้นแต่ต้องศึกษาถึงระดับความมากน้อย หรือความเข้มของทัศนคตินั้นด้วย

2. การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Continuing Professional Development: CPD) (ข้อบังคับสภาวิชาชีพ ฉบับที่ 15, 2550)

การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ เป็นการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ต้องเข้ารับการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการรักษาสถานภาพความรู้ความสามารถทางวิชาชีพของตนเองให้คงอยู่ตลอดเวลา

การพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องอย่างเป็นทางการ ได้แก่ ประเภทการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องที่สามารถประเมินผล หรือตรวจสอบได้ ซึ่งออกแบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของความรู้และทักษะที่ต้องการ ดังต่อไปนี้

(ก) เข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนา ที่สภาวิชาชีพบัญชีให้ความเห็นชอบในหลักสูตร วิทยากร และผู้จัดการอบรมหรือการสัมมนา

(ข) เป็นวิทยากร ในหลักสูตรที่สภาวิชาชีพบัญชีให้ความเห็นชอบ

(ค) เขียนบทความทางวิชาการที่เกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีที่มีเนื้อหาตามที่สภาวิชาชีพกำหนด และได้เผยแพร่ในวารสาร หรือทางอินเทอร์เน็ต หรือในที่ประชุมวิชาการ

(ง) เขียนหนังสือหรือตำราทางวิชาการที่เกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีที่มีเนื้อหาตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด และได้มีการจัดพิมพ์เผยแพร่

(จ) เสนอผลงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการด้วยตนเองต่อที่ประชุมวิชาการ โดยผลงานนั้นต้องเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี ตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด

(ฉ) เป็นกรรมการ อนุกรรมการหรือคณะทำงานทางวิชาการในสภาวิชาชีพบัญชี หรือในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(ช) สำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงกว่าคุณวุฒิเดิม หรือระดับวุฒิเดิมแต่ในหลักสูตรหรือสาขาอื่นตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด

(ซ) ผ่านการทดสอบในหลักสูตรวิชาชีพตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด

(ด) ประเภทการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องอย่างเป็นทางการอื่นตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด

2) การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ ประเภทการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องอื่น ๆ นอกจาก ข้อความดังกล่าวข้างต้น และต้องเป็นไปตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องมีจำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องขึ้นต่ำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1) ผู้สอบบัญชีที่ใบอนุญาตยังไม่สิ้นผล ต้องมีจำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องสิบสองชั่วโมงต่อปี เว้นแต่ผู้สอบบัญชีที่ได้รับใบอนุญาตเป็นปีแรก จะต้องมีจำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องตามสัดส่วนของจำนวนเดือนที่ได้รับใบอนุญาตในปีนั้น โดยไม่นับเศษของเดือน

2) ผู้สอบบัญชีที่ใบอนุญาตสิ้นผล และมีความประสงค์ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีใหม่ ต้องมีจำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง ดังนี้

(ก) จำนวนสิบสองชั่วโมง สำหรับปีก่อนปีที่ใบอนุญาตสิ้นผล

(ข) จำนวนสิบสองชั่วโมง สำหรับปีที่ใบอนุญาตสิ้นผล เว้นแต่ขอรับใบอนุญาตใหม่ภายในปีที่ใบอนุญาตสิ้นผล ให้มีจำนวนชั่วโมงตามจำนวนเดือนก่อนขอรับใบอนุญาตใหม่

(ค) จำนวนชั่วโมงตามจำนวนเดือนในช่วงเวลาหลังจากปีที่ใบอนุญาตสิ้นผลจนถึงเดือนที่ขอรับใบอนุญาตใหม่

ทั้งนี้ จำนวนชั่วโมงตาม (ก) (ข) และ (ค) รวมกันแล้วไม่เกินเจ็ดสิบสองชั่วโมง โดยไม่นับเศษของเดือน และให้นับย้อนหลังได้ไม่เกินสามปี ก่อนวันยื่นขอรับใบอนุญาตใหม่

จำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องต้องมีประเภทการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบัญชีหรือการสอบบัญชีไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

รัชนี้ แสงศิริ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาความรู้ทางการบัญชีของผู้ประกอบวิชาชีพการบัญชีในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปางพบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพการบัญชีส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาความรู้ทางบัญชี โดยเรื่องที่ต้องการพัฒนามากที่สุด คือ มาตรฐานการบัญชี เนื่องจาก มีการแก้ไขมาตรฐานการบัญชีฉบับเดิมและออกมาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่เพิ่มมากขึ้นและการบัญชีเพื่อการจัดการ ผู้ประกอบวิชาชีพไม่ได้ให้ความสำคัญที่จะพัฒนาความรู้ทางการบัญชี ทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ไม่สามารถนำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ในเรื่องของกรณีการตัดสินใจ ประเด็นปัญหาการพัฒนาความรู้โดยการอบรมสัมมนาพบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพจะมีปัญหาเรื่อง ความไม่พร้อมของเวลา เนื่องจากภาระงานมาก ความไม่สะดวกในการเดินทางไปอบรม ปัญหาการพัฒนาความรู้โดยการศึกษาต่อ พบว่าผู้ประกอบวิชาชีพจะมีปัญหาเรื่องความไม่พร้อมของเวลา ปัญหาขาดแคลนเงินทุนในการศึกษา เนื้อหาการบัญชีที่เป็นปัญหาต่อผู้ประกอบวิชาชีพ คือ มาตรฐานการสอบบัญชีและการควบคุมภายใน เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้ประกอบวิชาชีพให้ความสำคัญและสนใจทางด้านบัญชีการเงินมากกว่าทางด้านการบริหารและการควบคุมภายใน จึงทำให้เข้าใจเนื้อหาของมาตรฐานการสอบบัญชีและการควบคุมภายในได้ยากกว่า

พัชรินทร์ รินคำ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของธุรกิจในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการสอบบัญชี พบว่าธุรกิจที่ใช้บริการสอบบัญชีส่วนใหญ่คาดหวังที่จะได้รับความพึงพอใจจากการใช้บริการสอบบัญชีไว้ในระดับสูง ทั้งในด้านของความน่าเชื่อถือของสำนักงานและทีมงานตรวจสอบบัญชี การตอบสนองความต้องการของธุรกิจ ความปลอดภัยจากการใช้บริการสอบบัญชี ความเอาใจใส่ในการให้บริการและรูปลักษณ์ของสำนักงานตรวจสอบบัญชี และภายหลังจากการให้บริการแล้วธุรกิจส่วนใหญ่ได้รับความพึงพอใจจากการสอบบัญชีจากประสบการณ์จริงที่ได้รับอยู่ในระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ และระดับปานกลางในบางส่วน และได้ให้ข้อเสนอแนะว่า แม้ว่าการให้บริการสอบบัญชีในปัจจุบันยังไม่มีการแข่งขันมากนัก แต่สำนักงานสอบบัญชีและผู้สอบบัญชีควรมีการพัฒนาธุรกิจเพื่อให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการดูแลเอาใจใส่ให้บริการลูกค้า ความน่าเชื่อถือของสำนักงานสอบบัญชีและทีมงานตรวจสอบบัญชี ตลอดจนการตอบสนองความต้องการของลูกค้าเพื่อให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจสูงสุดและเห็นความสำคัญของการสอบบัญชี นอกจากนี้รัฐบาลควรให้การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพการสอบบัญชีและจัดให้มีการฝึกอบรมและแนะแนวทางเพื่อเพิ่มจำนวนผู้สอบบัญชีให้เพียงพอต่อจำนวนธุรกิจที่ต้องใช้บริการสอบบัญชีต่อไป

ณพิชญา อภิวังค์งาม (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะคติของผู้ทำบัญชีในจังหวัดลำพูนต่อการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชี โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ทราบเกี่ยวกับการประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดคุณสมบัติ และเงื่อนไข การเป็นผู้ทำบัญชี (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2547 บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2547 โดยมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการใช้ประกาศฉบับนี้ โดยผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในเรื่องการอบรมพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพทำให้ผู้ทำบัญชีมีความรู้เพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งในแต่ละปีผู้ทำบัญชีควรเข้ารับการอบรมอย่างน้อยปีละ 6 ชั่วโมงและผู้ทำบัญชียุคใหม่ควรมีคุณสมบัติขั้นต่ำปริญญาตรี โดยผู้ตอบแบบสอบถาม มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการภาษีอากรเป็นอย่างดี เพราะปัจจุบันมาตรฐานการบัญชีและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบการเงินของกิจการมี การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ถ้าผู้ทำบัญชีไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์อย่างรวดเร็วและถูกต้องก็อาจทำให้จัดทำงบการเงินที่ไม่ถูกต้องได้ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าทัศนคติของผู้ทำบัญชีที่มีต่อการอบรมพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชีเป็นไปในแง่บวก และผู้ตอบแบบสอบถามมีความพร้อมในเรื่องของความรู้ความเข้าใจต่อการอบรมพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ ส่วนทางด้านจิตใจผู้ทำบัญชีก็มีความพร้อมที่จะยอมรับและปฏิบัติตามประกาศของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า